

Näringsutskottets yttrande 2019/20:NU4y

Stöd till kommunsektorn

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 23 januari 2020 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över det förslag till utskottsinitiativ som väckts i finansutskottet om stöd till kommunsektorn i de delar som rör näringsutskottets beredningsområde.

Näringsutskottet har beslutat att yttra sig över förslaget till utskottsinitiativ i fråga om den del av förslaget som avser att anslaget 1:5 Näringslivsutveckling inom utgiftsområde 24 Näringsliv ska minskas med 100 miljoner kronor 2020.

Sammanfattningsvis anser näringsutskottet att det är angeläget att de budgetöverväganden riksdagen gör tar hänsyn till såväl ett ökat behov inom välfärden i kommuner och regioner som behovet att möta framtidens utmaningar. Det förslag till initiativ som nu har lagts fram i finansutskottet uppfyller inte dessa krav, anser utskottet. Mot denna bakgrund förordar näringsutskottet att finansutskottet inte tar något initiativ som gäller anslaget 1:5 Näringslivsutveckling.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, SD, V, KD).

Utskottets överväganden

Stöd till kommunsektorn

Förslaget till utskottsinitiativ

Det förslag till utskottsinitiativ som väckts i finansutskottet och som redogörs för i en promemoria som har överlämnats från finansutskottet till näringsutskottet innebär att riksdagen ska godkänna ändrade ramar för vissa utgiftsområden samt anvisa ändrade anslag enligt förslaget i promemorian. Vidare ska beräkningen av statens inkomster för 2020 ändras med anledning av att ingångsavdraget inte införs. Förslaget innebär en ökning av anslaget 1:5 Extra stöd till kommuner och regioner inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, med 2 486 miljoner kronor 2020. Anslagsökningen ska finansieras genom följande anslagsminskningar:

- anslaget 1:1 Arbetsförmedlingens anslagskostnader (– 49 miljoner kronor) och anslaget 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd (– 167,3 miljoner kronor), utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv,
- anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet (– 500 miljoner kronor), utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning,
- anslaget 1:5 Näringslivsutveckling (– 100 miljoner kronor), utgiftsområde 24 Näringsliv.

Resterande ca 1 670 miljoner kronor finansieras genom att det s.k. ingångsavdraget inte genomförs.

Den ovannämnda minskningen av anslaget 1:5 Näringslivsutveckling (– 100 miljoner kronor) ska enligt förslaget åstadkommas genom att de särskilda medel som finns avsatta för det nationella innovationsrådet 2020 omfördelas för att finansiera ökningen av anslaget 1:5 Extra stöd till kommuner och regioner. I förslaget framhålls att det nationella innovationsrådets verksamhet bör kunna genomföras inom ramen för Regeringskansliets ordinarie budget och de övriga resurser som finns anslagna för innovation.

Vissa kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2020 (utg.omr. 24 Näringsliv) anförde regeringen under anslaget 1:5 Näringslivsutveckling att anslaget till det nationella innovationsrådet skulle ökas med 100 miljoner kronor per år 2020–2022 för att finansiera insatser för ökad konkurrens och innovationskraft. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2019/20:NU1, rskr. 2019/20:124).

Av regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende anslaget 1:5 Näringslivsutveckling inom utgiftsområde 24 Näringsliv (regeringsbeslut I 15, 2019-12-19)

framgår att 90 miljoner kronor av de 100 miljoner kronorna disponeras av Kammarkollegiet. Dessa medel får användas för insatser som främjar innovation för att möta samhällsutmaningar med koppling till det nationella innovationsrådets arbete och prioriteringar. Resterande 10 miljoner kronor disponeras Regeringskansliet (Näringsdepartementet) för att finansiera Kommittén för teknologisk innovation och etik (dir. 2018:85). Kommittén har som uppgift att bistå regeringen i arbetet med att identifiera policyutmaningar, bidra till att minska osäkerheten kring gällande regler och påskynda policyutveckling kopplad till den fjärde industriella revolutionens teknologier inom områden som precisionsmedicin, uppkopplad industri samt uppkopplade och automatiserade fordon, farkoster och system.

Utskottets ställningstagande

Förslaget till utskottsinitiativ som lagts fram i finansutskottet motiveras enligt den promemoria utskottet har tagit del av genom behovet av att skjuta till mer resurser till landets kommuner och regioner. Att det finns ett ökat behov av att staten skjuter till resurser till välfärden i kommuner och regioner kan utskottet instämma i. Utskottet noterar de utfästelser som regeringen och dess samarbetspartier gjort på detta område. Innan utskottet närmare kommenterar de effekter som utskottsinitiativet skulle medföra vill utskottet understryka betydelsen av att Sverige har en ordnad budgetprocess, vilket Sverige har haft sedan 1990-talskrisen. Värdet av en tydligt reglerad budgetprocess får dessutom anses vara väl förankrad i riksdagen. Enligt utskottets uppfattning är en ordnad budgetprocess en viktig förutsättning för att lägga grunden för sunda statsfinanser och för att därigenom långsiktigt skapa en gynnsam grogrund för framväxten av fler arbetstillfällen och för att trygga den svenska välfärden. Det förslag till utskottsinitiativ som nu har väckts inom finansutskottet är ett avsteg från den rådande budgetordningen som riskerar att kullkasta denna viktiga förutsättning och därmed skapa osäkerhet kring den statsfinansiella utvecklingen.

När det gäller den del av förslaget till utskottsinitiativ som rör utskottets beredningsområde – anslaget 1:5 Näringslivsutveckling – vill utskottet anföra följande. Som redogjorts för i det föregående skulle, om riksdagen beslutar i enlighet med förslaget till utskottsinitiativ, stödet till olika innovationsfrämjande insatser minska med 100 miljoner kronor 2020. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att statsmakterna tar ansvar för att på olika sätt främja innovation och utveckling för att möta framtidens samhällsutmaningar. Förslag som begränsar Sveriges möjligheter att både utvecklas som industrination och fortsätta vara ett av de främsta länderna i världen på innovationer kan utskottet inte ställa sig bakom. Utskottet vill i detta sammanhang även understryka betydelsen av det arbete som bedrivs inom Kommittén för teknologisk innovation och etik. Kommitténs arbete syftar till att skapa goda förutsättningar för utveckling av nya och innovativa lösningar samt nya affärsmodeller till gagn för Sveriges möjligheter att möta de utmaningar som bl.a. finns på områdena klimat och miljö, hälsa och digital omställning. Med förslaget till

utskottsinitiativ, och den bantning av anslaget 1:5 Näringslivsutveckling som är knuten till förslaget, riskerar även detta viktiga arbete att ointetgöras.

Utskottet har under beredningen av detta ärende bjudit in företrädare för Regeringskansliet (Näringsdepartementet) för att informera utskottets ledamöter och svara på frågor om vilka effekter de föreslagna anslagsminskningarna skulle få inom utskottets beredningsområde. Den information som då lämnades bekräftar de farhågor som utskottet har.

Sammanfattningsvis är det utskottets uppfattning att det är angeläget att de budgetöversväganden riksdagen gör tar hänsyn till såväl ett ökat behov inom välfärden i kommuner och regioner som behovet att möta framtidens utmaningar. Endast därigenom kan staten ta ansvar för och bidra till en långsiktigt hållbar välfärd. Det förslag till initiativ som nu har lagts fram i finansutskottet uppfyller inte dessa krav, anser utskottet.

Mot bakgrund av det ovan anförda förordar utskottet att finansutskottet inte tar något initiativ som gäller anslaget 1:5 Näringslivsutveckling i denna del.

Stockholm den 6 februari 2020

På näringsutskottets vägnar

Helene Hellmark Knutsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Helene Hellmark Knutsson (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Birger Lahti (V), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Peter Helander (C), Patrik Engström (S), Helena Antoni (M) och Amanda Palmstierna (MP).

Avvikande meningar

Stöd till kommunsektorn (M, SD, V, KD)

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Birger Lahti (V), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Eric Palmqvist (SD) och Helena Antoni (M) anför:

Vi kan konstatera att välfärden är satt under hård press. Det handlar främst om den sedan decennier kända demografiska utvecklingen, där andelen äldre ökar samtidigt som antalet elever i grundskolan också ökar. Parallellt med denna utveckling viker det kommunala skatteunderlaget. För att motverka denna utveckling behövs nu, enligt det förslag till utskottsinitiativ som utskottet har beslutat att yttra sig över, ett omedelbart tillskott för att stärka den svenska välfärden. För att kunna göra detta resurstillskott behöver delar av de medel som är avsatta i budgetpropositionen för 2020 omfördelas.

Utskottet har under beredningen av detta ärende bjudit in företrädare för Regeringskansliet (Näringsdepartementet) för att informera utskottets ledamöter och svara på frågor om eventuella effekter av de anslagsförändringar inom utskottets beredningsområde som föreslås i förslaget till utskottsinitiativ. Enligt vår uppfattning framkom inget vid detta informationstillfälle som talar emot att finansutskottet bör ställa sig bakom förslaget till utskottsinitiativ.

Sammanfattningsvis anser vi att förslaget till utskottsinitiativ är väl avvägt i den del som rör näringsutskottets beredningsområde (anslaget 1:5 Näringslivsutveckling). Det nationella innovationsrådets verksamhet bör enligt vår mening kunna genomföras inom ramen för Regeringskansliets ordinarie budget samt genom de övriga resurser som har anslagits för 2020 för innovation. Det är således rimligt att de särskilda medel som finns avsatta för detta ändamål omfördelas för att finansiera en ökning av de generella statsbidragen till kommunsektorn.

Vi anser därför att finansutskottet bör ta ett initiativ som gäller anslaget 1:5 Näringslivsutveckling i denna del.